

Helsingin kärjäoikeus
PL 650
00181 HELSINKI

1/3

ASIA

Rangaistuksen tuomitseminen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Helsingin hovioikeus on 4.1.2018 toimittanut sähköpostitse oikeuskanslerinvirastolle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten Helsingin hovioikeuden 29.12.2017 antaman tuomion ja Helsingin kärjäoikeuden asiassa 20.12.2016 antaman tuomion

Asiakirjoista ilmenee, että kärjäoikeus oli tuominnut kyseisessä rikosasiassa yhden vastaajista muun ohella 30.10.2014 tehdystä huumausaineen käyttörikoksesta. Asia oli tullut kärjäoikeudessa vireille 14.6.2016. Hovioikeus on todennut tuomiossaan, että huumausaineen käyttörikoksesta on rikoslain 50 luvun 2 a §:ssä säädetty rangaistukseksi sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta, joten syyteoikeus siitä vanhentuu rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan kahdessa vuodessa. Haaste oli annettu tiedoksi kyseiselle vastaajalle 16.11.2016, joten huumausaineen käyttörikosta koskeva syyteoikeus oli hovioikeuden mukaan ollut vanhentunut ja syyte oli sen vuoksi kyseiseltä osin hylättävä. Hovioikeus alensi kärjäoikeuden vastaajalle tuomitsemaa 4 kuukauden ehdotonta vankeusrangaistusta 3 kuukauteen 25 päivään vankeutta.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut Helsingin kärjäoikeuden kärjätuomari on antanut menettelystään häneltä pyytämäni selvityksen. Helsingin kärjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausuntonsa.

RATKAISU

Arviointi

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Koska huumausaineen käyttörikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta ja haaste 30.10.2014 tehdystä huumausaineen käyttörikoksesta oli annettu vastaajalle tiedoksi 16.11.2016 oli kyseistä rikosta koskeva syyteoikeus hovioikeuden toteamin tavoin vanhentunut.

Pyysin kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminutta kärjätuomaria ottamaan selvityksessään kantaa siihen, minkä vuoksi kerrotuin tavoin syyteoikeudeltaan vanhentunutta rikosta oli käsitelty pääkäsitelyssä ja vastaaja tuomittu kyseisestä rikoksesta. Pyysin puheenjohtajaa lisäksi ottamaan kantaa siihen, oliko haaste asiassa annettu oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin viipymättä.

Kärjätuomari on myöntänyt selvityksessään, että kärjäoikeuden tuomiossa on sellainen virhe kuin hovioikeuden ratkaisussa on kerrottu. Kärjätuomari toteaa, että kyse on ollut kymmenellä erillisellä haastehakemuksella vireille tulleesta asiakokonaisuudesta, joka on koskenut kymmentä vastaajaa. Kärjätuomarin arvion mukaan syy tapahtuneeseen virheeseen on ollut asiakokonaisuuden käsittelyjärjestykseen liittynyt prosessuaalinen haastavuus, jolloin hänen huomionsa oli kiinnittynyt liaksi muihin seikkoihin.

Haasteen antamisen joutuisuudesta kärjätuomari toteaa selvityksessään, että kysymyksessä olevaa vastaajaa koskeneet ensimmäiset kolme haastehakemusta olivat tulleet kärjäoikeudessa vireille kesäkuussa 2016 ja viimeisin haastehakemus syyskuun loppupuolella samana vuonna. Kärjätuomarin allekirjoittama haaste kyseiselle vastaajalle oli päivätty 12.10.2016 eli noin kolme viikkoa viimeisen haastehakemuksen vireille tulon jälkeen. Kärjätuomarilla oli kertomansa mukaan ollut pyrkimys noudattaa mahdollisuuksien mukaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 18 §:n 1 momentin oikeusohjetta siitä, että saman vastaajan tekemiä rikoksia koskevat syytteet käsitellään lähtökohtaisesti yhdessä.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta saattaa edellä kerrotun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäisenä.

Nyt arvioitavana olevassa tapauksessa käräjätuomari oli antanut haasteen 12.10.2016 eli yli kaksi viikkoa ennen mainittua syyteoikeuden vanhentumista 30.10.2016. Minulla ei kerrotun perusteella ja muutoin selvityksessä esitetyt seikat huomioon ottaen ole syytä puuttua haasteen antamisen osalta käräjätuomarin menettelyyn.

Käräjätuomarin virheestä asiassa ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia tai asiakirjoista päätellen muutakaan haittaa tai vahinkoa virheen menetettyä säännönmukaisen muutoksenhaun seurauksena merkityksensä. Huomionarvoista on lisäksi, että kyse on ollut käräjätuomarin kertomin tavoin varsin laajasta asiakokonaisuudesta ja vanhentunut rikos on ollut yksi lukuisista vastaajan syyksi luetuista rikoksista.

Kun käräjätuomarin menettely näin ollen olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen ja hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Helsingin käräjäoikeuden käräjätuomari on menetellyt käräjäoikeuden puheenjohtajana lainvastaisesti tuomitessaan edellä todetuin tavoin vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen lainvastaisesta menettelystä rangaistukseen tuomitsemisessa.

Lähetän päätökseni tiedoksi käräjäoikeuden menettelystä asiassa ilmoittaneelle Helsingin hovioikeudelle ja lausuntonsa asiasta antaneelle Helsingin käräjäoikeuden laamannille.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
